

bijv. met een schizofreen, een psychopathische delinquent, een imbeciele zwakzinnige of een dwangneuroticus bezig houdt.

Psychiaters zijn artsen en de meeste artsen hebben een zuiver pragmatische instelling tegenover hun werk: ze doen wat hun hand vindt om te doen, zonder veel vragen te stellen. Wat dan de hand van de psychiater vindt om te doen, blijkt niet primair door zijn eigen keuze bepaald te worden maar veel meer door wat de maatschappij waarin hij leeft, hem presenteert. Pas in tweede instantie krijgt hij gelegenheid om stelling te kiezen tegenover hetgeen hem voorgeschoteld wordt. En zo zou wel eens kunnen blijken, dat het beeld van de psyche in de psychiatrie minstens evenzeer bepaald wordt door de gemeenschap van mensen temidden waarvan de psychiater leeft en werkt, als door de opvatting en het inzicht van de psychiater zelf. We ontkomen er dan ook niet aan, ons rekenschap te geven van wat buiten de psychiatrie over de ziel gedacht wordt en dat voert ons enerzijds naar het begrip van de ziel in de publieke opinie, naar de „sensus communis”, anderzijds naar hetgeen over de ziel gedacht wordt in de somatische geneeskunde, de psychologie, de theologie, de rechtsgeleerdheid, de filosofie en in andere wetenschappen die daarover uitspraken hebben gedaan. Uit de veelheid van deze gedachten over de ziel buiten de psychiatrie zal ik slechts die weinige aanstippen die ik met mijn betoog in verband meen te kunnen brengen.

Veel nieuws heb ik U daarbij niet te zeggen. Het zal een refereren worden aan wat allemaal al lang bekend is. Niettemin acht ik het gerechtvaardigd, om dit in Uw midden te leggen, omdat ik de hoop koester, hiermee toch een bijdrage te leveren tot een noodzakelijke discussie over hetgeen tot grondslag moet dienen van een verantwoord wetenschappelijk denken en een doeltreffend praktisch handelen binnen het gebied van de geneeskunde van de mens.

2. Lang voor de psychiatrie in onze cultuur een rol ging spelen, bestonden reeds de begrippen ziel, geest, gemoed, verstand, zinnen, enz., waarmee gegevenheden bedoeld werden, die als eigen aan de mens, deels ook wel als vreemd aan zijn wezen werden opgevat en die de objectiveringen waren van wat naar binnen toe als beleving, naar buiten toe als gedrag, handeling en daad ervaren werd.

Het woord „ziel” (Seele, soul) is in het Germaanse taalgebied al erg oud. De oorsprong ervan ligt in het duister, maar waarschijnlijk